

פרשת תרומה-ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

פרשת תרומה מפרטת את הציווי לבנות את המשכן ואת כליו. נתבונן מעט בגדרי המצווה:

הרמב"ם בספר המצוות קבע כללים על פיהם הוא מונה את המצוות, הנקראים 'שורשים'. בשורש י"ב כתב 'אין ראוי למנות חלקי מלאכה מן המלאכות שבא הציווי בעשייתה כל חלק וחלק בפני עצמו'. כלומר כשיש מצווה הכוללת ציוויים רבים כדי לקיימה כולם נמנים כמצווה אחת. כדוגמא לכך הוא מביא את מצוות בניית המקדש: 'כמו ועשו לי מקדש, שזה מצות עשה אחת מכל המצות והוא שיהיה לנו בית מוכן יבאו אליו ויחוגו בו ובו תהיה ההקרבה ובו יהיה הקבוץ במועדים, ואחר כך בא לתאר חלקיו ואיך יעשה, ואין ראוי שימנה כל מה שאמר בו 'ועשית' מצווה בפני עצמה'. כלומר אין למנות את כל הציוויים לעשות את הכלים כמצוות נוספות. וכפי שבאר דבריו במצווה כ': 'זכבר בארנו, שזה הכלל כולל מינים רבים, שהם המנורה והשולחן והמזבח וזולתם, כולם מחלקי המקדש והכול יקרא מקדש, וכבר ייחד הצווי בכל חלק וחלק'.

הרמב"ן, בהשגותיו לספר המצוות במצווה ל"ג [שנצטוו הכהנים ללבוש בגדי כהונה], חולק על הרמב"ם: 'ולא הוכשר בעיני המעם שכתב בו הרב שאמר שהם חלק מחלקי המקדש, לפי שאין הכלים חלק מן הבית, אבל הם שתי מצוות ואינן מעכבות זו את זו, ומקריבין בבית אף על פי שאין בו כלים אלו. אמנם גם לשיטתו אין עשיית הכלים מצווה בפני עצמה אך טעמו שונה: 'ולכן לא נמנה אנחנו עשיית השולחן והמנורה והמזבח מצווה, מפני שנצטוונו לשום לחם לפני ה' תמיד וציוונו בהכשר העבודה הזאת שהיא לשום אותו בשולחן מתואר כן ושיסודר עליו בעניין כן, וציוונו יתברך בהדלקת הנר לפניו וסדר לנו שתהיה ההדלקה הזו במנורת זהב משקלה ועניינה כן וכן, והנה הם תשמישי קדושה'. לרמב"ן עשיית הכלים אינה אלא 'הכשר מצווה' כמו בניית סוכה ועשיית תפילין שאינן מצווה בפני עצמה אלא תשמישי קדושה שבהם עושים את המצוות. [וכן לשיטתו אין מצווה ללבוש בגדי כהונה, אלא הם הכשר לעבודה].

הרמב"ם בשורש עשירי מסכים לעיקרון שהכשר מצווה לא נמנה כמצווה, ומתוך כך אנו למדים, שלשיטתו אין עשיית הכלים הכשר למצוות שנעשות בהם אלא מצוות בפני עצמם – תכלית בפני עצמה.

וברור אם כן שלגבי מצוות בניין המקדש, גם הרמב"ן מסכים, שהיא תכלית בפני עצמה ולא רק הכנה לכך שיהיה אפשר לעבוד שם!

אך קשה כי במצווה כ' כתב הרמב"ם: 'והיא שצונו לבנות בית הבחירה לעבודה, בו יהיה ההקרבה והבערת האש תמיד ואליו תהיה ההליכה והעלייה לרגל והקבוץ בכל שנה. והוא אמרו יתעלה ועשו לי מקדש'. מדוע כתב הרמב"ם בהגדרת המצווה את ההקרבה והאש והעלייה לרגל?

מוכרחים לומר שאין ההקרבה והאש והעלייה לרגל, מטרה אחרת שהמקדש אמצעי לה, אלא שזו ההגדרה של בית המקדש! המצווה היא לבנות בית מקדש כזה שיהיה הלב הפועם של עבודת ה', לב כזה שבמרכזו האש וההקרבה, ושיהיה אבן שואבת לכל נפוצות ישראל לעלות אליו ברגלים.

על פי זה גם מובן מדוע בניית בית המקדש נעשה ע"י 'ויקחו לי תרומה', כי כיוון שהוא הלב של כל ישראל, הוא צריך לבוא מתוך הלב של כולם 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו'.

יהי רצון שבמהרה נזכה לטהר ליבותינו, ולזכות לפעימת הלב הכללי שלנו בחזרת שכינה לציון ונוכל 'לבנות בית הבחירה לעבודה', שאש התמיד של כל הדורות תוכל לבעור בו לנצח.